

30. mars 2022

Landbruks- og matdepartementet

INNSPILL TIL UTREDNING OM BIONOVA

Innledning

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til arbeidet med Bionova.

Verden nå står overfor tre meget store utfordringer: klimakrisa, naturkrisa (tap av naturmangfold) og behovet for økt matproduksjon. Jordbruket er viktig i arbeidet med å møte alle disse utfordringene. Skog og hav er i tillegg viktige økosystemer som binder og lagrer karbon og representerer et rikt artsmangfold. I FNs klimapanelers siste rapport slås det fast at vi må forvalte 30–50 prosent av klodens landjord, ferskvann og hav på en slik måte at naturen har et biologisk mangfold og er robust nok til å tåle minst to graders global oppvarming for å kunne gi tilstrekkelig med økosystemtjenester og karbonbinding. Som et eksempel kan vi nevne at flatehogst og monokultur av gran ikke er i tråd med dette. Klimapanelets anbefalinger må legge klare rammer for næringsvirksomhet og annen aktivitet.

Målet for Bionova må være å oppnå utslippsreduksjoner utover ambisjonene i landbrukets klimaavtale. Naturvernforbundet mener derfor at Bionova i betydelig grad må finansiere tiltak som det ikke allerede er støtteordninger for. Jordbruksoppkjøret bør være hovedvirkemidlet for å legge om jordbruket i mer klima- og miljøvennlig retning, på naturens premisser.

Bionova bør finansiere klimatiltak som gir best mulig uttelling i det offisielle klimaregnskapet, men gjerne også tiltak som kommer til å kunne telles inn her i løpet av tre–fire år.

Svar på Landbruks- og matdepartementets spørsmål

Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?

Naturvernforbundet mener at det norske jordbruket bør omstilles for både å ivareta biologisk mangfold og å bli mer klimavennlig og bærekraftig. Av Norges 10 millioner dekar dyrkajord er det mulig å dyrke korn, belgvekster, grønnsaker, potet, frukt og bær på 5,6 millioner dekar. Ved å produsere plantemat direkte istedenfor å bruke disse arealene til beite eller dyrefôr vil bonden produsere i størrelsesorden 10 ganger så mye menneskenyttbar mat målt i matenergi.

Bionova må bidra til redusert kjøttforbruk og økt etterspørsel etter norsk plantekost i befolkningen, noe som vil gi bedre folkehelse og økt sjølforsyning. Kjøtt- og melkeproduksjon bør baseres på naturbeitemark og lokale, fornybare ressurser, ikke på kunstgjødsla grovfôr og importert kraftfôr. Endring i ytelse, vridning mot en større andel melkeproduksjon og økt andel beite og utmarksfôr tilsier likevel at antall drøvtyggere ikke bør reduseres tilsvarende reduksjonen i forbruket av rødt kjøtt. Endringen i kjøttforbruk og husdyrhold gjennom flere tiår underbygger dette. I 1959 var kjøttforbruket per nordmann halvparten så stort som i dag, men antallet beitedyr i utmarka var mange ganger så stort som nå. Et redusert kjøttforbruk kan likevel frigjøre arealer som i dag går til å dyrke kraftfôr og gras som går til dyrefôr, til å kunne produsere matvekster. Med redusert kjøttforbruk kan vi også forsørge vår egen befolkning bedre og ikke legge beslag på dyrkingsarealer i andre land og deres klimaregnskap. Bionova kan bidra til dette gjennom å støtte opp om etterspørsel av lokalprodusert mat.

Tiltak som bidrar til redusert matsvinn, vil naturlig nok også være meget viktig for å kutte klimagassutslipp.

Bionova bør videre bidra til restaurering av naturlige økosystemer som binder og lagrer karbon. I skogbruket må klimatiltak ikke skade natur og biologisk mangfold, jamfør IPCC WG2 2022: *Impacts, adaptation ang vulnerability*. Det bør gis støtte til hogstformer som gir økt karbonbinding og -lagring og samtidig øker naturmangfoldet og bidrar til framskaffelse av solid tømmer som egner seg godt til bygningsproduksjon, som erstatning for stål og betong. Også tilbakeføring av arealer til våtmark er bra for klimaet. Det bør derfor jobbes videre med omgraving og profilering av tidligere dyrka myrjord. Det kan bidra både til reduksjon i utslipp av lystgass og metan og til binding av karbon i øvre jordlag.

Karbonbinding i jord med biokull er et godt klimatiltak, men det er meget kostbart. Om to-fire år vil trolig biokull kunne regnes inn i det offisielle klimaregnskapet. Det må stilles strenge krav til hva slags råstoff som brukes til produksjon av biokull. Naturvernforbundet er skeptisk til å bruke grot fra skogbruket som råvare, men råstoff fra hogst for eksempel langs jordekanter eller i forbindelse med restaurering av gjengrodde kulturlandskap kan være en mulighet. Produksjonen bør kombineres med varmekrevende industriprosesser eller fjernvarmeverk og CO₂-fangst. Dette forutsetter også at vi snart får forskningsresultater som klarlegger hvorvidt det er forsvarlig å spre biokull på jordene.

Økt produksjon av biogass er et godt klimatiltak. I samarbeid med industrien bør vi få rask oppskalering av biogassproduksjon basert på matavfall og gjødsel. Vi vil peke på anlegg som drives av gårdbrukere i samarbeid som meget aktuelt, da det vil redusere transportbehovet.

Innen havbruk er det bra at Bionova skal sikre utvikling av løsninger for at avfall fra havbruksnæringa kan brukes som ressurs. Dette bør ses i sammenheng med behovet for å løse problemene med lakselus og rømming, men det må også gjøres på en måte som ivaretar hensynet til strandsonen. Lukka anlegg i sjø blir et viktig svar for å løse flere av miljøutfordringene

Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?

Jordbruksoppgjøret bør i større grad innrettes for å kutte klimagassutslipp på en måte som er bra for naturen. Bionova bør primært brukes på områder der jordbruksoppgjøret ikke kan bidra til endring. Støtte til natur- og klimavennlige hogstformer er et eksempel. Det samme gjelder andre tiltak som bidrar til økt karbonbinding i naturlige økosystemer. Støtteordninger til industrielle satsinger som ikke faller inn under Enova, kan også mangle støtteordninger.

Satsing på produksjon av flytende biodrivstoff vil vi anbefale at Bionova ikke støtter. Det foreligger flere planer for slike anlegg, men klimagevinsten er usikker. For det første kan slik produksjon skape lønnsomhet for mer økt hogst og dermed mindre karbonopptak- og -binding i skogene. I tillegg mangler vi en helhetlig plan for hvordan vi skal bruke bioressursene til beste for miljøet, og produksjon av flytende biodrivstoff bør neppe stå øverst på den lista.

Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

Minst halvparten av Bionovas styre må bestå av folk som ikke har tilknytning til landbruket, blant annet økologer og klimaforskere – ikke bare folk med kompetanse på teknikk og økonomi, for å unngå løsninger som tilsynelatende ser gode ut, men som kan ha klare skyggesider. Kunnskap og forskning må ligge til grunn for løsninger og prioriteringer.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder